

Handläggare
Nanna Spett
Telefon: 08-50828862**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2020-09-22 p. 11

Förslag till reviderad avfallsplan för Stockholms kommun 2021-2024

Remiss från Stockholm Vatten och Avfall, Dnr 20NM3

Förvaltningens förslag till beslut

1. Överlämna nedanstående synpunkter som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
FörvaltningsdirektörGustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Nuvarande avfallsplan för Stockholm gäller t.o.m. 2020. Avfallsnämnden har, genom Stockholm Vatten och Avfall, tagit fram ett förslag till ny avfallsplan för perioden 2021-2024. Avfallsplanen ska vara en strategi för Stockholms stads och andra aktörers arbete inom avfallsområdet – vid planering av nya områden, vid prövning av bygglov, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet samt för hur invånarna och verksamheterna i staden ska hantera sitt avfall.

Planen innehåller fyra huvudmål. Under varje mål anges, förutom en vision för hur det ska se ut år 2040, detaljerade delmål för planperioden 2021-2024. Till varje delmål är åtgärder kopplade, dels för Stockholm Vatten och Avfall och dels för andra aktörer.

De fyra huvudmålen är

1. Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas omhand resurseffektivt
2. Nedskräpningen i staden ska minska
3. Avfallshanteringen ska anpassas till människan
4. Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering.

Miljöförvaltningen
Plan och miljöFleminggatan 4
Box 8136
104 20 Stockholm
Telefon 08-50828862
Växel 08-50828800
nanna.spett@stockholm.se
start.stockholm

Miljöförvaltningen anser att planen innehåller många bra åtgärdsförslag. Miljöförvaltningen har många synpunkter, i synnerhet på

sådana frågor som har kopplingar till kemikalieplanen, handlingsplanen för minskad spridning av plast och handlingsplanen för mikroplast. När det gäller synpunkter på detaljnivå så bedömde förvaltningen att det inte finns anledning att ta upp alla dessa för behandling i nämnden. Detaljsynpunkter har förvaltningen därför översänt till Stockholm Vatten och Avfall direkt på tjänstemannanivå.

Bakgrund

I varje kommun ska det, enligt miljöbalken, finnas en renhållningsordning som ska antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen består av en avfallsplan och de föreskrifter för avfallshanteringen som kommunen meddelar. Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Planen och föreskrifterna kan förnyas vid olika tillfällen.

Nuvarande avfallsplan för Stockholm gäller t.o.m. 2020. Avfallsnämnden har, genom Stockholm Vatten och Avfall, tagit fram ett förslag till ny avfallsplan för perioden 2021-2024. Förslaget, som i stort är en revidering av nuvarande avfallsplan, har skickats på remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden med begäran om svar senast den 11 september 2020. Miljöförvaltningen har fått förlängd remisstid till den 25 september 2020 vilket innebär att beslutet måste justeras omedelbart.

Förslaget

Avfallsplanen ska vara en strategi för Stockholms stads och andra aktörers arbete inom avfallsområdet – vid planering av nya områden, vid prövning av bygglov, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet samt för hur invånarna och verksamheterna i staden ska hantera sitt avfall. Tyngdpunkten i planen ligger på kommunalt avfall, det vill säga det avfall som uppkommer hos hushållen samt liknande avfall från verksamheter. Planen innehåller även mål och åtgärder för avfall som kommunen har rådighet över genom sina verksamheter.

Grunden för avfallsplanen är globala, nationella och regionala miljömål samt avfallsplaner. Den har även koppling till stadens övriga handlingsplaner och program som t.ex. miljöprogrammet och klimathandlingsplanen.

Planen innehåller fyra huvudmål. Under varje mål anges, förutom en vision för hur det ska se ut år 2040, detaljerade delmål för planperioden 2021-2024. Till varje delmål är åtgärder kopplade, dels för Stockholm Vatten och Avfall och dels för andra aktörer.

Mål och delmål

1. Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas omhand resurseffektivt.
 - 1.1. Den totala mängden avfall ska minska.
 - 1.2. En större mängd produkter ska återanvändas.
 - 1.3. En större andel av avfallet ska materialåtervinnas.
 - 1.4. Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent.
 - 1.5. Mängden matavfall som behandlas biologiskt för biogasutvinning och näringsåterförsel ska öka till minst 70 procent samtidigt som matsvinnet i staden ska minska.
 - 1.6. Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska.
 - 1.7. Mängden textilavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka..
 - 1.8. Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka.
 - 1.9. Minsta 60 procent av fosfor ska tas till vara och återföras som växtnäring till åkermark.
2. Nedskräpningen i staden ska minska
 - 2.1. Nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska.
 - 2.2. Uppkomsten av marint skräp ska minska.
3. Avfallshanteringen ska anpassas till människan
 - 3.1. Kommunikation ska öka kunskap och motivation kring förebyggande och hantering av avfall.
 - 3.2. Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda.
 - 3.3. Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö.
4. Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering.
 - 4.1. Vid ny- och ombyggnationer ska avfallsfrågorna beaktas under hela planerings- och genomförande processen.
 - 4.2. Vid förtätning ska helhetslösningar för avfallshanteringen som täcker in både ny och befintlig bebyggelse övervägas.
 - 4.3. Mark och byggnader ska i större utsträckning kunna användas för avfallsverksamhet i syfte att minska avfall, transporter och störning.
 - 4.4. Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall.

4.5. Nya teknislösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas.

Förslaget innehåller en fördelning av vilka bolag och förvaltningar som ska göra vad. Miljöförvaltningen ska (i de flesta fall i samverkan med andra bolag och förvaltningar):

1. bistå med att sprida information om insamlingssystem för farligt avfall,
2. vid upplåtande och deltagande i evenemang med servering ska krav ställas på matavfallsinsamling samt att onödigt avfall och engångsartiklar ska undvikas så långt det är möjligt,
3. ställa krav på bygg- och rivningsentreprenörer att återvinna material i så hög utsträckning som möjligt, samtidigt som farligt och miljöskadligt avfall tas omhand på ett korrekt sätt,
4. se över möjligheter till återanvändning av material från rivning och renoveringar,
5. verka för en effektiv hantering av byggmaterial och byggavfall i ny- och ombyggnadsprojekt i staden och att spillmaterial minimeras,
6. bedriva tillsyn över hanteringen av bygg- och rivningsavfall,
7. ta fram en handlingsplan för minimering av byggavfall,
8. bygga upp en kunskapsbank om plast, på stadens hemsida, som tar ett helhetsgrepp om plastfrågan från inköp till avfall/återbruk,
9. fortsätta arbetet med utfasning av oönskade kemiska ämnen enligt stadens kemikalieplan 2020-2023,
10. inventera riskområden där skräp från land riskerar att hamna i havet och vidta åtgärder för att förhindra att så sker,
11. identifiera källorna till marin nedskräpning för att kunna sätta in förebyggande åtgärder,
12. informera allmänheten via Miljöbarometer eller motsvarande,
13. utöka kunskaperna om avfallsminimering och sortering i förskola och skola,
14. säkerställa platser som långsiktigt kan användas för snöupplag och anpassa dessa så att spridning av mikroplast undviks.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det löpande samrådet med miljöförvaltningen, i samband med framtagandet av den nya avfallsplanen, har inte skett såsom det var planerat. Det innebär att miljöförvaltningens alla synpunkter framförs först i samband med remissrundan. Miljöförvaltningen har många synpunkter, i synnerhet på sådana frågor som har kopplingar

till kemikalieplanen, handlingsplanen för minskad spridning av plast och handlingsplanen för mikroplast. När det gäller synpunkter på detaljnivå så bedömde förvaltningen att det inte finns anledning att ta upp alla dessa för behandling i nämnden. Detaljsynpunkter har förvaltningen därför översänt till Stockholm Vatten och Avfall direkt på tjänstemannanivå.

Förslag till åtgärder för vilka miljöförvaltningen har ansvar är: Det är bra att åtgärderna anges i två olika bilagor, dels efter åtgärd och dels efter ansvarig aktör. Det blir tydligt vad man förväntas göra under programperioden. Åtgärder som miljöförvaltningen föreslås vara ansvarig aktör för är att:

1. bistå med att sprida information om insamlingssystem för farligt avfall,
2. bedriva tillsyn över hanteringen av bygg- och rivningsavfall,
3. ta fram en handlingsplan för minimering av byggavfall,
4. bygga upp en kunskapsbank om plast, på stadens hemsida, som tar ett helhetsgrepp om plastfrågan från inköp till avfall/återbruk,
5. inventera riskområden där skräp från land riskerar att hamna i havet och vidta åtgärder för att förhindra att så sker,
6. identifiera källorna till marin nedskräpning för att kunna sätta in förebyggande åtgärder,
7. informera allmänheten via Miljöbarometern eller motsvarande.
8. säkerställa platser som långsiktigt kan användas för snöupplag och anpassa dessa så att spridning av mikroplast undviks.

När det gäller punkterna 1-4 så är det åtgärder som miljöförvaltningen redan arbetar med och avser att fortsätta med. Miljöförvaltningen anser att punkterna 5 och 6 är onödiga. Det är bättre att referera till pågående arbete med att ta fram handlingsplanen för minskad spridning av plast, handlingsplan mikroplast samt miljöförvaltningens uppdrag att samordna stadens plastarbete. Åtgärd 7 är bra. Det finns redan statistik om avfall på Miljöbarometern men miljöförvaltningen deltar gärna i arbetet med att utveckla informationen där. Miljöbarometern bör dock fortsätta att presentera statistik. Information om hur man ska sortera och minska sitt avfall hör inte hemma just på Miljöbarometern. När det gäller åtgärd 8 så är, enligt handlingsplan mikroplast, trafikkontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och Stockholm Vatten och Avfall ansvariga utförare, i samråd med miljöförvaltningen. Miljöförvaltningen ska inte stå som ansvarig aktör.

För övriga åtgärder föreslås miljöförvaltningen ha en stödjande funktion vilket förvaltningen gärna vill ha under förutsättning att det finns tillräckliga resurser. För ett par år sedan besökte miljöförvaltningen t.ex. skolorna och pratade om avfallshantering. I dagsläget vore en sådan insats inte möjlig. Miljöförvaltningen bör dock inte ha en stödjande funktion när det gäller utsortering av matavfall utan i den frågan har förvaltningen ett tillsynsansvar.

Koppling till andra program, planer och strategier

Några av kommunfullmäktige beslutade styrdokument saknas genomgående som övriga styrande dokument, samt markeringar där åtgärder i dessa dokument överlappar och stämmer överens:

- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023,
- Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024,
- Stockholms stads program för upphandling och inköp 2016

Även andra viktiga parallella processer/styrdokument bör anges: På kommunfullmäktiges uppdrag pågår framtagande av:

- Handlingsplan för minskad plastanvändning samt samordning av stadens plastarbete
- Stockholms stads handlingsplan för ett cirkulärt byggande - med fokus på minskat byggavfall,
- Program för inköp.

Från plan till handling

Om hela staden ska lyckas höja nivån på sin avfallshantering och sin resurseffektivitet så finns det förmodligen många verksamheter, både stadens egna och andra som är verksamma inom staden, som behöver hjälp med rådgivning och tips på aktiviteter.

Miljöförvaltningen har fått signaler om att en del förvaltningar inte har en fungerande grundläggande avfallshantering. Prioritet ett bör vara att säkerställa att alla uppfyller baskraven och sorterar ut de fraktioner som det finns utsorteringskrav för. Det händer mycket inom avfallsområdet och det ställs fler och fler krav på avfallsproducenterna. Enligt den nya avfallsförordningen (2020:614) ska t.ex. den som bedriver en yrkesmässig verksamhet där farligt avfall uppkommer, från och med den 1 november 2020, lämna uppgifter om sitt farliga avfall till avfallsregistret hos Naturvårdsverket. Att förmedla information om nya regler till hela staden är en svår uppgift. Stockholm Vatten och Avfall föreslår en utvecklad avfallsrådgivning och kommunikation vilket är mycket bra. Miljöförvaltningen ser till och med ett behov av att inom staden inrätta en typ av stödcentrum för resurseffektivitet och cirkularitet motsvarande

energicentrum och kemikaliecentrum och då för allt avfall, inte bara det kommunala avfallet som ju är en mindre del.

Verksamhetsavfall

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter ska avfallsplanen också innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall som kommunen inte ansvarar för, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta. Vidare ska avfallsplanen, för avfall som kommunen inte ansvarar för, innehålla översiktliga uppgifter om avfallsmängder och om hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin.

Det vore bra att ytterligare analysera hur verksamhetsavfallet samlas in och hanteras och om det finns brister och svårigheter som staden skulle kunna bidra till att åtgärda. Räcker t.ex. insamlingsställena för verksamheters förpackningsavfall? Finns det svårigheter för små företag att enkelt bli av med mindre mängder farligt avfall? Ett förslag är ett upphandlat avtal för hämtning av farligt avfall som små verksamheter t.ex. förskolor kan använda sig av. Idag verkar exempelvis många pedagoger köra privat och slänga förskolans farliga avfall. Serviceförvaltningen skulle kunna få i uppdrag att göra en gemensam upphandling åt stadsdelsförvaltningarna och övriga som vill vara med.

Bygg- och rivningsavfall

Miljöförvaltningen arbetar med att ta fram en handlingsplan för cirkulärt byggande med fokus på att minska avfallet. Schakt- och återfyllnadsmassor hanteras i ett särskilt uppdrag som leds av exploateringskontoret. Byggande och rivning i Sverige genererar ca 10 miljoner ton avfall varje år. Det är mer än dubbelt så mycket jämfört med kommunalt avfall, och mest av alla branscher bortsett från gruvindustrin. Det saknas uppgifter för hur mycket byggavfall som genereras inom Stockholms stad men det är till synes stora mängder som måste nyttiggöras bättre än idag.

Avfallsplanen tar upp att kunskaperna om mängder och typer av byggavfall behöver öka för att man ska kunna följa utvecklingen. Det ligger väl i linje med vad som föreslås i handlingsplanen för ett cirkulärt byggande.

Miljöförvaltningen föreslår att delmål 1.6 formuleras om så att det inte bara anges att mängden avfall ska minska utan också att det som uppkommer ska tas omhand resurseffektivt.

På sid 17 (i pdf sid 26), sista stycket: nämns bara schaktmassor som ett problem, men där bör även nämnas byggmaterial eftersom den mängden också är väldigt stor.

På sid 25 (i pdf sid 34) anges att verksamheterna ska ”se över möjligheter till återanvändning av material från rivning och renoveringar”. Miljöförvaltningen föreslår en något skarpare skrivning som t.ex. att verksamheterna ska ”börja återanvända ...”. Miljöförvaltningen föreslår också en punkt som handlar om ”att öka kompetensen inom staden kring återbruk av material från rivning och renoveringar”.

På sid 25 (i pdf 34) föreslås åtgärder som kan utföras av verksamheter inom Stockholms stad. Miljöförvaltningen föreslår att även följande åtgärder tas med :

1. Ta fram en handlingsplan för ett cirkulärt byggande och följa de riktlinjer som fastställs däri (se generella kommentarer om pågående processer).
2. Ställa krav på att konsulter ska planera för att minimera spill och material som är svåra att återvinna vid projekteringen.
3. Ställa krav på att byggentreprenörer ska minimera emballage vid inköp av bygg- och anläggningsmaterial.
4. Ställa krav på att byggentreprenörer ska återvinna temporära material på byggarbetsplatser
5. Se över möjligheter till återanvändning av material från rivning och renoveringar skulle kunna skrivas skarpare som t ex ”börja återanvända ...” .
6. Öka kompetensen inom staden kring återbruk av material från rivning och renoveringar”.

Bristen på platser för avfallshantering

Ett återkommande problem är bristen på platser för hantering av avfall. Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunens översiktsplan och i kommunens övriga arbete med fysisk planering. I förslaget till avfallsplan anges att fokus i Stockholms översiktsplan, som beslutades 2018, är att anpassa transportinfrastruktur och bostäder till att staden växer och till de utmaningar som klimatförändringar innebär. Miljöförvaltningen delar Stockholm Vatten och Avfalls syn på att det är viktigt att staden också planerar för ytor för t.ex. masshantering, hantering av begagnade varor, sopsand och snöhantering. Därför är det bra att avfallsplanen föreslår att exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret ges i uppdrag att reservera markområden i staden för avfallshantering.

Framhålla de ekonomiska fördelarna

På sid. 24 (33 i pdf) anges att medvetenheten hos stadens invånare ska öka om matavfallets betydelse för miljön och ekonomin. Det är

viktigt att även öka kommunikationen kring de rena ekonomiska fördelarna för de boende med att sortera ut matavfallet. För villaägare t.ex. så kostar det inget att sortera ut matavfall och restavfallspåsen som kostar minskar i vikt. Det finns förmodligen fortfarande villaägare som helt i onödan inte har behållare för utsortering av matavfall. Ekonomiska fördelar är inte bara viktiga att framhålla när det gäller matavfall utan också i andra sammanhang då sådana finns.

Övriga synpunkter och förslag

I planförslaget nämns ofta ”verksamheterna”. Det är viktigt att förtydliga vad som avses med verksamheter - är det stadens egna, näringslivet? Det måste preciseras vid varje tillfälle det anges så att inte förvirring uppstår.

I avfallsplanen föreslås att man vid nyproduktion av bostäder och offentliga kommunala lokaler planerar in matavfallsinsamling. Det borde planeras för insamling av alla materialslag vid nyproduktion, särskilt av plasten om vi ska kunna öka insamlingsgraden av den.

Det är viktigt att öka medvetenheten hos stadens invånare om matavfallets betydelse för miljön och ekonomin. Det är dock också viktigt att öka kommunikationen kring de rena ekonomiska fördelarna för de boende med att sortera ut matavfallet. Det finns ett ekonomiskt incitament i vart fall för villaägare att sortera ut matavfallet (i och med att det inte kostar något, och restavfallspåsen som däremot kostar minskar i vikt). Troligen finns det fortfarande villaägare som helt i onödan inte har behållare för utsortering av matavfall.

Miljöförvaltningen föreslår att staden utvidgar insamlingen av trädgårdsavfall från villor.

Avfallsplanen nämner regeringens förslag att returpapper ska lämnas till kommunens insamlingssystem från och med den 1 januari 2022. Med tanke på den korta implementeringstiden kan det finnas anledning att i avfallsplanen ta upp vad detta kan komma att innebära för Stockholms del.

Synpunkter och förslag med sidhänvisning

Nr	Sida (plan)	Sida (pdf)	Text i Avfallsplanen	Kommentar
1	26	35	Åtgärder som utförs av Stockholm Vatten och Avfall - Kommunera till hushållen om hur de kan återbruka och återvinna sina textilier och om hur miljön vinner på det - Tillhandahålla och utveckla system för mottagning, återbruk och återvinning av textil	Här är ju kemikalieaspekten viktig - information om att inte återbruka textilier som riskerar vara behandlade med flamskyddsmedel osv är viktigt. Det borde också stå något om den insamling som flera kläd- och textiltedjor har, och kanske kan staden samarbeta med dessa?
2	26	35	Ställa tydliga krav på avfallshanteringen inklusive farligt avfall i bygg- och rivningslov samt följa upp att kraven efterlevs.	Här bör det stå ”i samarbete med miljöförvaltningen”. Stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen måste finna effektiva sätt att samarbeta kring tillsyn av avfallshanteringen i samband med rivningar.
3	29	38	Fortsatta åtgärder för förbättrad slamkvalitet, framför allt vad gäller kadmium, silver och koppar.	Miljöförvaltningen föreslår att planen hänvisar till Revaqs krav istället för att peka ut tre specifika ämnen. Därutöver finns det tusentals ämnen som vi inte har koll på och som det inte finns några gränsvärden för. Därför ska också utvecklingen följas vad gäller andra ämnen som visar sig vara problematiska.
4	31	40	Åtgärd Fortsätta byta ut befintliga papperskorgar mot papperskorgar med integrerade askkoppar.	Bör kompletteras med papperskorgar som är helt slutna så att plastskräp inte blåser ut och skadedjur inte kan riva upp skräp.

5	31	40	Arbeta vidare med aktiviteter och kommunikation gentemot medborgarna om attityder kring nedskräpning	Näringslivet som tillhandahåller mycket av det material som sedan blir skräp i stad och natur, t.ex. take awayförpackningar behöver få riktade kommunikationsinsatser. TK, SVOA och MF borde kunna göra något tillsammans. Erbjuda arbetsplatser att delta i vårstädningsskampanj med skräpplockning för att öka medvetandet om nedskräpning hos vuxna
6	31	40	2.1 Nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska.	Delmål 2.1 bör inte bara omfatta stadsmiljö och grönområden utan också industriområden.
7	31	40	Genomföra pilotprojekt med platssamverkan på tre platser Sergels torg, Medborgarplatsen och Hässelby torg	Pilotprojekt med platssamverkan skulle också kunna genomföras i något av Stockholms industriområden som t.ex. Västberga industriområde.
8	32	41	Verksamhetsutövare såsom fastighetsägare, centrumägare, affärsidkare och andra till att sätta upp askkoppor utanför entréer och personalingångar för att minska antalet fimpar på stadens gångbanor	Det är viktigt att uppmaningarna om att sätta upp askkoppor vid entréer m.m. inte står i strid med rökförbuden enligt 6 kap. 2 § tobakslagen (2018:2088), som bl.a. gäller entréer till vissa typer av lokaler som allmänheten har tillträde till.
9	33	42	Delmål 2.2 Stödja den bottenstädning som utförs på ideell basis och utreda behov och ansvar för bottenstädning.	Behovet att utreda ansvar bör även omfatta skräp i stadens vattenområden, det vill säga även det som finns i vattenmassan och inte endast på botten.

Bilagor

1. Förslag till reviderad avfallsplan för Stockholms kommun
2021-2024